

Enligt sändlista

Bildande av *Pengsjö-Järvbergets naturreservat*

Objektnummer	2057282
Län	Västernorrland
Kommun	Örnsköldsvik
Socken	Anundsjö
Fastighet	Del av Järvberget 1:25 Del av Järvberget 1:27
Markägare	Privat.
Förvaltare	Länsstyrelsen
Lägesbeskrivning	Cirka 10 km söder om Solbergs kyrka
Areal	160,6 hektar
Produktiv skogsmark	69,0 hektar
Natura 2000	SE0710196
Naturtyper [hektar]	Myr 92 Lövblandad barrskog 23 Barrblandskog 19 Granskog 11 Tallskog 7,3 Lövsumpskog 3,2 Triviallövskog 2,8 Barrsumpskog 1,7

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar länsstyrelsen det område som utmärkts på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen i enlighet med 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt

22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att de föreskrifter som framgår av detta beslut ska gälla beträffande naturreservatet.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 5 och 6 §§ miljöbalken gäller från den dag de vinner laga kraft. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller från kungörelsedatum även om beslutet överklagas.

I enlighet med 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer länsstyrelsen bifogad skötselplan.

SYFTE

Området skyddas i syfte att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer, närmare bestämt en del av länets största skogsmyrmosaik. Det omfattar en variation av våtmarker, fastmarksholmar och sumpskogsmiljöer med en trädslagsblandning av tall, gran och lövträd. Våtmarkerna är i princip hydrologiskt opåverkade. Skogarna har redan idag, jämfört med omgivande skogsmark, mycket av de strukturer som kännetecknar ett naturligt fungerande skogsekosystem, såsom gamla träd, döda stående träd, försvagade träd och liggande döda träd. Nybildning av strukturer sker också fortlöpande, vilket gör att naturvärden med tiden kan förväntas utvecklas än mer.

Syftet ska uppnås genom att naturmiljöerna i reservatet i huvudsak ska få utvecklas fritt efter naturligt förekommande processer. Tallskogsdominerade partier kan komma att förvaltas genom naturvårdsbränning så att de fortsättningsvis behåller en brandpräglad beståndsstruktur och naturvärden knutna till sådan skog.

För att bevara och vid behov återställa områdets naturliga hydrologi kan igenläggning av eventuella diken samt därtill hörande röjning av träd och buskar ske. Främmande trädslag ska avlägsnas inom naturreservatet.

De i området ingående Natura 2000-habitaten ska bevaras i gynnsamt tillstånd, vilket innebär att dessa finns kvar i långsiktigt hållbar omfattning.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

Utöver vad som för övrigt gäller är det förbjudet att:

- 1 uppföra byggnad (även till- eller ombyggnad), mast eller annan

- anläggning på mark eller i vatten.
- 2 bedriva täkt, anordna upplag, borra, spränga, schakta, gräva, utfylla, tippa eller på annat sätt skada mark och block.
 - 3 dika, dikesrensa eller dämna.
 - 4 anlägga luft-, vatten- eller markledning, stängsel eller hägnad.
 - 5 anlägga väg, stig, bro eller spång.
 - 6 bedriva skogsbruk; avverka eller på annat sätt skada levande eller döda, stående eller omkullfallna, träd och buskar, samt utföra annan skogsvårdsåtgärd.
 - 7 sprida kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, kalk eller gödselmedel.
 - 8 inplantera djur, växter eller andra organismer. Denna föreskrift gäller dock inte utsättning av fisk, utan dylik verksamhet regleras i förordning 1994:1716.
 - 9 framföra motordrivet fordon. Förbudet gäller inte på befintlig väg eller snöskoter på snötäckt, tjälad mark. Inte heller gäller det uttransport av fäلت högvilt med fyrhjuling eller motsvarande. I dagsläget gäller dock terrängkörningsförordningen (1978:594) i reservatet vilket innebär att endast högvilt i form av älg, björn, kronhjort, dovhjort och vildsvin kan föras ut. Fordon och färdväg ska väljas med omsorg för att minimera mark-och vegetationsskador.
 - 10 uppföra jaktorn utan länsstyrelsens tillstånd.

B. Föreskrifter om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt att tåla intrång enligt 7 kap. 6 § miljöbalken.

Markägare och innehavare av särskild rätt förpliktigas tåla att följande åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet:

- 1 upphuggning och markering av reservatsgränsen.
- 2 uppsättning av informationstavlor.
- 3 igenläggning av diken. Detta ska göras utan att markfuktigheten utanför reservatet påverkas.
- 4 avlägsnande av eventuella främmande arter; exempelvis contorta-tall.
- 5 kontrollerade naturvårdsbränningar med eventuella därtill hörande åtgärder, som exempelvis selektiva huggningsingrepp och anläggande av mineraljordssträngar.

- 6 åtgärder för att efterlikna vissa effekter av skogsbrand och återskapa äldre tallskog såsom katning av yngre tall, selektiv ring- eller randbarkning eller fällning av enstaka barrträd för att friställa äldre tallar eller skapa solöppna luckor i tallskogen. Föreskriften gäller endast inom delar av reservatet, se beslutskarta.
- 7 undersökningar av mark, vatten, vegetation, fisk och annat djurliv samt kulturmiljöer, och markering av därtill hörande ytor.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

Utöver vad som för övrigt gäller är det förbjudet att:

- 1 fälla eller på annat sätt skada levande eller döda, stående eller omkullfallna, träd och buskar.
- 2 plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort kärlväxter, mossor, lavar eller svampar, med undantag för plockning av icke fridlysta marklevande svampar, samt bär.
- 3 klättra i boträd eller på annat sätt medvetet störa eller skada djurlivet.
- 4 genom grävning eller på annat sätt skada mark eller vattenmiljöer.
- 5 insamla eller föra bort insekter eller andra ryggradslösa djur.
- 6 framföra motordrivna fordon. Förbudet gäller ej snöskoter på snötäckt mark.
- 7 sätta upp skylt, tavla, affisch eller göra inskrift.
- 8 uppföra anläggning, såsom vindskydd, koja, bänk, spång, bro, stängsel, ledning, mast eller torn.
- 9 genomföra tävlingar, lägerverksamhet eller andra arrangemang utan länsstyrelsens tillstånd.

För att möjliggöra utdrivning av virke från skogsbruk väster om reservatet ska föreskrifterna inte hindra att träd fälls för en högst 6 meter bred tillfällig drivningsväg/vinterväg för skördare och skotare, med ungefärlig sträckning enligt kartbilaga 1. Vägen ska ha samma sträckning varje gång den nyttjas. De träd som måste avverkas längs vägsträckningen ska lämnas i reservatet, utan att kapas upp och kvistas. Träd som senare faller eller hotar att falla över den, får kapas och ska lämnas i reservatet. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för att trampa vinterväg där vägsträckningen går över myrmark. Observera att föreskrifterna inte tillåter anläggning av permanent väg och överfart över myren.

Sammanfattningsvis ska föreskrifterna inte hindra körning med motordrivna fordon längs vägsträckningen enligt karta i bilaga 1 i samband med skogsbruk, under förutsättning att körning sker vintertid när marken och myren är tjälad och snötäckt. Risk för skador på mark, vegetation och vatten ska alltid minimeras inom reservatet. Om körskador på myren trots det skulle uppstå ska de återställas, i samråd med reservatsförvaltningen på länsstyrelsen. Detsamma gäller om allvarliga körskador skulle uppkomma på fastmark. För definition av allvarliga körskador hänvisas till Skogsforsks arbetsrapport nr 731 2010.

Iordningställande av ovan nämnda drivningsväg ska föregås av skriftlig anmälan med karta till reservatsförvaltningen på länsstyrelsen. Därmed får myndigheten möjlighet att ta del av och ha synpunkter på planeringen och vid behov markera vägsträckningen i terrängen. Anmälan ska lämnas in senast 6 veckor innan åtgärden påbörjas och gäller för ett år.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bedrivande av renskötsel, inklusive exempelvis snöskoterkörning, i enlighet med bland annat rennäringslagen (1971:437) och terrängkörningsförordningen (1978:594).

Föreskrifterna ska heller inte utgöra hinder för manuell rivning av bäverdämmen som påverkar väg eller fastigheter utanför reservatet. Observera att dylik rivning regleras i 29 § jaktförordningen (1987:905).

Föreskrift C3 ska inte hindra ringmärkning av fågel i enlighet med övrigt regelverk.

Tillstånd enligt föreskrift C9 kan innebära att undantag ges från flera föreskrifter. För verksamheten gäller att eventuell åverkan inte annat än alldeles obetydligt får påverka de värden som reservatet syftar till att bevara.

Föreskrift C7 ska inte utgöra hinder för den som arrenderar jakten inom reservatet, att sätta upp skyltar i syfte att öka säkerheten och tydligheten i jakten. Uppsättning av skyltar ska ske i samråd med reservatets förvaltare.

Länsstyrelsen kan ge tillstånd för vetenskapliga undersökningar som innebär någon form av markering, fällfångst eller annan åverkan, under förutsättning att denna åverkan inte annat än alldeles obetydligt påverkar de värden som reservatet syftar till att bevara. Vetenskapliga undersökningar som inte innebär markering av provytor eller annan åverkan är tillåtna i reservatet. Vidare ska föreskrifterna inte hindra att i vetenskapligt syfte ta minsta möjliga

mängd belägg för artbestämning av exempelvis svampar eller insekter. Observera dock att insamling av vissa arter även kan vara reglerad i artskyddsförordningen (2007:845).

I enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., ansvarar länsstyrelsen för förvaltningen av reservatet. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att utföra de åtgärder som anges ovan under B och vars utförande beskrivs närmare i skötselplanen.

Föreskrifterna under C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte nyttjar sin rätt att bruka fastigheten.

SKÄLEN FÖR BESLUT

Områdesbeskrivning

Reservatsområdet är beläget i södra delen av Pengsjökomplexet, en vidsträckt skogsmyrmosaik belägen cirka en mil söder om Solberg. Området är flackt och beläget på drygt 300 meter över havet och domineras av morän och torvmarker. Berggrunden utgörs huvudsakligen av metagråvacka. I söder ansluter området till Stor-Pengsjön och Pengsjöån.

Området består av en skogs- och myrmosaik med grandominerade barrskogar med ett rikligt lövinslag. På torrare backar och myrholmar dominerar tall med en del äldre tallöverståndare. I fuktigare partier dominerar gran- och lövsumpskog.

Våtmarkerna i denna del av komplexet är av följande typer. Pengsjöån och Stor-Pengsjön kantas av strandkärr som längre upp mot fastmarken övergår till en blandning av skogskärr och blandmyr. Strandkärren utgörs av vidsträckta vitmossmattor med flask-, dy-, och strängstarr som dominerande i fältskiktet. Det finns också ytor med videkärr. Blandmyrarnas fastmattegolv domineras av Sphagnum papillosum med tuvsäv, blåtåtel och trådstarr som dominerande fältskikt och inslag av snip. Drågen i blandmyren är mycket blöta och bitvis utan bottenskikt. Delar av drågen är rikare med arter som piprensarmossa, blek skedmossa, korvskorpionmossa och krokmossor. Skogskärren utgörs huvudsakligen av fattiga björk-grankärr samt partier med sekundär björksumpskog. Våtmarksvegetationen är överlag fattig, mossarna domineras av rissamhällen med bl.a. tuvull och ett flertal vitmosse- och starrarter. I västra kanten av reservatet finns också en liten källpåverkad våtmark.

Myrarna är mycket litet påverkade hydrologiskt men har flertalet

kulturspår som vittnar om äldre tiders nyttjande i form av slätter. Gamla timrade lador finns som vittnar om områdets stora värde som slättermark.

En stor del av fastmarksholmarna i området är tydligt påverkade av både äldre tiders och modernt skogsbruk. Motsvarande påverkan finns även i anslutande skogspartier. Påverkan av äldre tiders skogsbränder kan ses i form av kolade stubbar och brandljud i äldre tallar.

Området har ett rikt fågelliv med tjäder, orre, grönbena, storspov, enkelbeckasin, svarthakedopping och fiskgjuse.

Längst i söder, på en talludde ut i Stor-Pengsjön, är en fornlämning i form av en boplatz registrerad.

Sammantaget utgörs de prioriterade bevarandevärdena av områdets hydrologiskt opåverkade våtmarker vilka utgör del av ett i Myrskyddsplan för Sverige högt värderat myrkomplex tillika Natura 2000-området Pengsjökomplexet.

Natura 2000

Hela naturreservatet ingår i EU:s nätverk Natura 2000 enligt art- och habitatdirektivet. Inom reservatsområdet finns i direktiven ingående naturtyper (se nedan) En särskild bevarandeplan finns för Natura 2000-området Pengsjökomplexet, SE 0710196. Natura 2000-området omfattar en flera gånger större areal än naturreservatet.

Verksamheter i anslutning till reservatet som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området kan kräva tillstånd. Detta regleras inte av föreskrifterna för reservatet, utan av annan lagstiftning (miljöbalken 7 kap. 28 § m. fl.).

I naturreservatet ingår följande prioriterade naturtyper enligt art- och habitatdirektivet.

6450	Nordliga boreala alluviala ängar/svämängar	1,2 ha
7140	Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	64 ha
7160	Mineralrika källor och källkärr av fennoskandisk typ	0,1 ha
7310	*Aapamyrar	4,8 ha
9740	*Skogbevuxen myr	22 ha

Ärendets beredning

Under 2020 ansökte markägare om tillstånd att dra en väg in genom Natura 2000-området Pengsjökomplexet. Då påverkan på

våtmarkskomplexets hydrologi skulle bli för stort avslogs tillståndsansökan. Avslaget innebar att markägaren som ansökt om tillståndet fick rätt till ekonomisk ersättning. Reservatsbildning inleddes därför på fastigheten Järvberget 1:27 med att värdering av berörd del beställdes 2022 och förhandling om ekonomisk ersättning inleddes. Överenskommelse om intrångsersättning tecknades 2023.

I början på 2025 inleddes dialog med markägaren till Järvberget 1:25 med värdering och förhandling om ekonomisk ersättning. Under våren tecknades avtal om intrångsersättning med markägaren. Då risk fanns att fastigheten skulle läggas ut till försäljning beslutade länsstyrelsen i början av juni 2026 om interimistiskt förbud för att tillsäkra områdets naturvärden under tiden arbetet fortskrider med att fatta beslut om inrättande av naturreservat av området.

Reservatet ligger inom Natura 2000-området Pengsjökomplexet samt inom riksintresse för naturvård (NRO22012 Myrkomplex vid Pengsjöån). Våtmarkerna inom komplexet utgör dessutom högt klassade objekt i våtmarksinventeringen.

Natura 2000-området är redovisat i Örnsköldsviks kommuns översiktsplan från 2026. Inga motstående intressen finns redovisade i översiktsplanen.

Reservatet ligger inom Vilhelmina södra samebys vinterbetesmarker.

Reservatsområdet ligger inom den föreslagna våtmarksvärdetrakten Mossaträsk-Junsele, utpekad i handlingsplanen för grön infrastruktur från 2020.

Inför remissbehandlingen har information hämtats från digitalt underlagsmaterial från mineralrättsregistret. Därvid har inga motstående intressen eller andra försvårande omständigheter påträffats.

Remissyttranden har inkommit från Skogsstyrelsen (SKS), Örnsköldsviks kommun, Sametinget och Holmen. Sveriges geologiska undersökning (SGU) avstår yttrande i ärendet.

Skogsstyrelsen ser positivt på att naturreservatet bildas och meddelar att de inte har något pågående eller beslutat områdesskydd inom eller angränsande till det planerade naturreservatet.

Örnsköldsviks kommun ser positivt på att länsstyrelsen ger områden med höga naturvärden ett långsiktigt skydd. Det ligger i

linje med gällande och kommande översiktsplan, de nationella miljömålen Myllrande våtmarker och Ett rikt växt- och djurliv samt det globala hållbarhetsmålet nr 15 Ekosystem och biologisk mångfald. Naturreservatet strider inte mot någon befintlig eller pågående detaljplan.

Sametinget anser att skyddad natur generellt sett gagnar renskötseln och det samiska folkets möjlighet att utöva sin kultur men att det är viktigt att föreskrifterna för naturreservatet inte hindrar samisk markanvändning. Sametinget tycker att samråd ska genomföras med berörd sameby vid skötselåtgärder som kan medföra påverkan på renskötselverksamheten och med det förutsättningarna för renskötseln. Sametinget påpekar också att samiska kulturlämningar kan finnas inom området då de är dåligt undersökta och sällan registrerade i fornminnesregistret. Det samiska kulturarvet bör således beaktas vid reservatsskötseln.

Holmen har synpunkter på tillåten drivningsväg för skördare och skotare vintertid. De vill göra en permanent väg vilket de anser att de tidigare ansökt om men fått avslag på av länsstyrelsen. De meddelar att en permanent väg är viktig för dem utifrån följande aspekter: Vintervägar över blöta områden blir svårare och svårare att nyttja pga. kortare och varmare vintrar. Det innebär en väldigt kort nyttjandeperiod varje år om det ens skulle vara möjligt, troligen inte många vintrar. Då det skulle bli en väldigt lång drivningsväg blir därmed också Holmens drivningskostnader för att sköta skogen avsevärt fördyrade för varje åtgärd som genomförs i detta område och det vill de ha kompensation för. Om Holmen inte kommer åt att nyttja marken väster om reservatet anser de att det vore rimligt att även deras fastigheter löses in.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen har beaktat de vid remissförfarandet inkomna synpunkterna genom viss bearbetning av beslutet och skötselplanen.

Holmen anger i sitt remissyttrande att de anser det som nödvändigt att kunna anlägga en permanent väg genom reservatsområdet för att kunna bedriva skogsbruk på sina fastigheter belägna väster om reservatet. De menar därför att om den möjligheten inte finns är de ersättningsberättigade för försvårad eller förhindrad pågående markanvändning.

Syftet med bildandet av naturreservatet samt Natura 2000-området är att värna Pengsjökomplexet, ett av länets största myrkomplex. Det innebär att åtgärder som skadar hydrologin står i strid med reservatets syfte och utgör tillståndspliktig verksamhet enligt Natura 2000-lagstiftningen. För att möjliggöra skogsbruk väster om

reservatet och tillgodose det vägservitut som finns för Järvbergets bys fastigheter i området är det tillåtet enligt reservatsföreskrifterna att anlägga vinterväg inom angivet område men ej permanent väg. Länsstyrelsen gör tolkningen av 31 kap. 4 och 5 §§ miljöbalken som att det är den som fått avslag på sin tillståndsansökan som har rätt till ersättning enligt de bestämmelserna och ingen annan. I Naturvårdsverkets handbok "Förutsättningar för prövningar och tillsyn i Natura 2000-områden" (2017:1) s. 126 står att rätt till ersättning enligt dessa bestämmelser kan inträda först när fastighetsägaren har sökt och nekats Natura 2000-tillstånd. Den ansökan om tillstånd att anlägga permanent väg som tidigare inkommit till myndigheten, och fått avslag, rörde enbart Järvberget 1:27 och därmed den markägarens rätt till ersättning. Holmen skog har inte lämnat in någon tillståndsansökan om att anlägga väg varför Holmen skogs eventuella rätt till ersättning inte prövats.

Området utgörs i huvudsak av en skogs- och myrmosaik med grandominerade barrskogar med ett rikligt lövinslag. På torrare backar finns tall med en del äldre tallöverståndare. I fuktigare partier finns gran- och lövsumpskog. Myrarna är mycket lite påverkade hydrologiskt men har kulturspår som vittnar om äldre tiders nyttjande i form av slätter. Skogen på fastmarksholmarna i området har spår av både äldre tiders skogsbruk och skogsbränder, i form av kolade stubbar och brandljud i äldre tall. Området har ett rikt fågelliv med tjäder, orre, grönbena, storspov, enkelbeckasin, svarthakedopping och fiskgjuse. Områdets skogar har tidigare påverkats av huggningar, men under lång tid har uppenbarligen få rationella skogsbruksåtgärder vidtagits. Sålunda har nybildning av skogsbiologiskt viktiga strukturer som äldre träd och död ved kunnat fortgå och strukturellt avviker därför skogarna från rationellt brukade bestånd. Med tiden kan man förvänta sig att skogen utvecklar än mer av vissa naturvärden.

Områdets naturvärden är ovanliga i dagens av skogsbruk präglade landskap och av grundläggande vikt för att bevara livsformer knutna till miljöer med mer naturlig skogsdynamik. För att bibehålla naturvärden knutna till myrarna är det av vikt att deras hydrologi förbli opåverkad av vägdragningar, dikningar eller andra ingrepp. Ett bevarande av naturvärdena i området är följaktligen oförenligt med konventionellt skogsbruk och annan exploatering. Genom naturreservatsbildning undanröjs exploateringshot och förutsättningarna för bevarande av skogsmiljöerna, med därtill hörande strukturer, processer och arter, förbättras.

Skogen i reservatet är i delar brandpräglad och hyser skogsbiologiskt viktiga strukturer som äldre träd och död ved som är ovanliga i dagens av skogsbruk präglade landskap. Den effektiva skogsbrandsbekämpningen har fått till följd att skogen blivit allt mer

sluten. Detta gör att betingelserna för arter knutna till öppna, varma och ljusa miljöer, typiska för brandpräglade skogar, med tiden försämras. För att bibehålla en brandpräglad bestandsstruktur är det viktigt att kunna genomföra naturvårdsbränningar i reservatet, något som möjliggörs av föreskrift B5.

Skogen i reservatet är i delar brandpräglad med kolade stubbar och enstaka brandljud. Den effektiva skogbrandsbekämpningen har fått till följd att skogen blivit allt mer sluten vilket gör att betingelserna för arter knutna till öppna, varma och ljusa miljöer med tiden försämras. Reservatets prioriterade bevarandevärden är emellertid inte de naturvärden som är knutna till brandpräglad tallskog och området ligger heller inte inom något av länsstyrelsens prioriterade bränningslandskap. Sammantaget talar det emot att naturvårdsbränning kommer att prioriteras i reservatet. Eftersom naturvårdsbränning bedöms vara den mest ändamålsenliga skötseln i de brandpräglade bestånden i området, utformas ändå beslut och skötselplan för att möjliggöra åtgärden. Utöver naturvårdsbränning finns möjlighet att genomföra åtgärder för att efterlikna vissa effekter av skogsbrand, se föreskrift B6.

Med stöd av föreskrift B4 kan främmande arter avlägsnas. Att sådana arter inte är önskvärda är i enlighet med den grundläggande tanken om att skydda naturmiljöer. Det ges också uttryck för i föreskrift A8 som hindrar införsel av individer, och i Skogsstyrelsens regelverk som anger att contorta-tall inte får planteras inom en kilometer från naturreservat och nationalparker. Således är det väl motiverat att kunna avlägsna främmande arter, oavsett om det är contorta-tall eller lupiner.

Länsstyrelsen bedömer att området signifikant bidrar till uppfyllandet av miljömålen "Myllrande våtmarker" och "Levande skogar" och "Ett rikt växt- och djurliv", samt att ett formellt skydd är i enlighet med Myrskyddsplan för Sverige, länsstyrelsens och Skogsvårdsstyrelsens strategi för områdesskydd på skogsmark i länet från 2005, den nationella strategin för formellt skydd av skog från 2024 samt i enlighet med den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur från 2020.

Vidare bedömer länsstyrelsen att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med kommunens översiktsplan och med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kapitlen miljöbalken.

Länsstyrelsen finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kapitlet 25 § miljöbalken att det för att bevara ovan nämnda naturvärden finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat, samt att förordna om föreskrifter för området och att fastställa en skötselplan. För att uppnå det starka skydd som

behövs för områdets naturvärden bör föreskrifterna bland annat omfatta förbud mot såväl exploateringsföretag som skogsbruk i området.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill klaga över detta beslut ska skriva till regeringen, men skicka eller lämna skrivelsen till länsstyrelsen, e-post vasternorrland@lansstyrelsen.se, eller postadress Länsstyrelsen, Enheten för skyddad natur, 871 86 Härnösand.

Skrivelsen ska ha kommit in inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet. I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och den ändring som begärs. Skriv namn, adress, telefonnummer och ärendets nummer. Om ytterligare upplysningar önskas, kontakta Anna-Maria Eriksson telefon 0611-34 92 45, anna-maria.eriksson@lansstyrelsen.se.

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling, i Post- och Inrikes Tidningar, i Örnsköldsviks allehanda och tidningen Nordsverige. Den dag kungörelsen varit införd i ortstidning anses berörda ha fått del av beslutet.

Beslutet har fattats av landshövding Carin Jämtin med naturvårdshandläggare Anna-Maria Eriksson som föredragande. I den slutliga handläggningen av detta ärende har även deltagit Jonathan Wallmon, länsjurist, Ulrika Bylund, planhandläggare, samt Per Sander, chef vid Enheten för skyddad natur.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Carin Jämtin
landshövding

Anna-Maria Eriksson
naturvårdshandläggare

Bilagor

- 1 Beslutskarta
- 2 Sändlista
- 3 Skötselplan

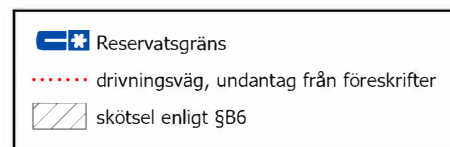
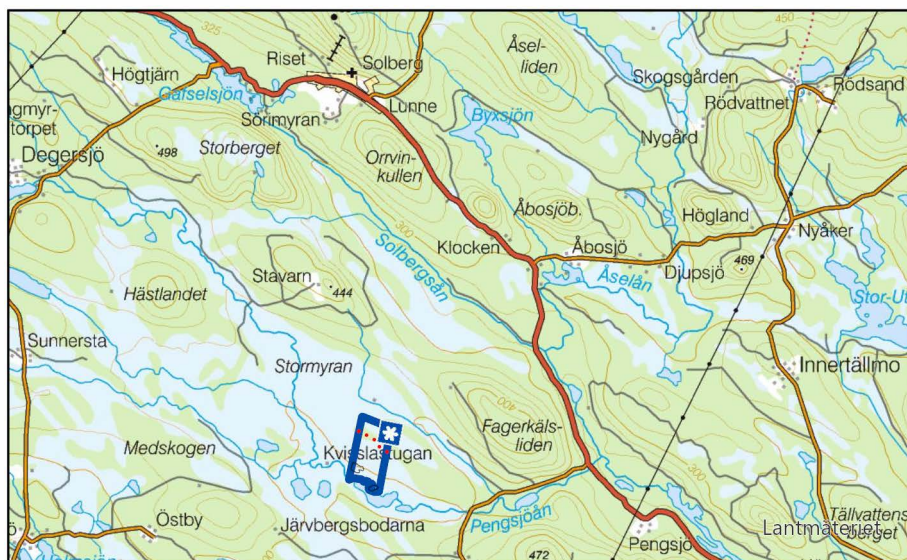
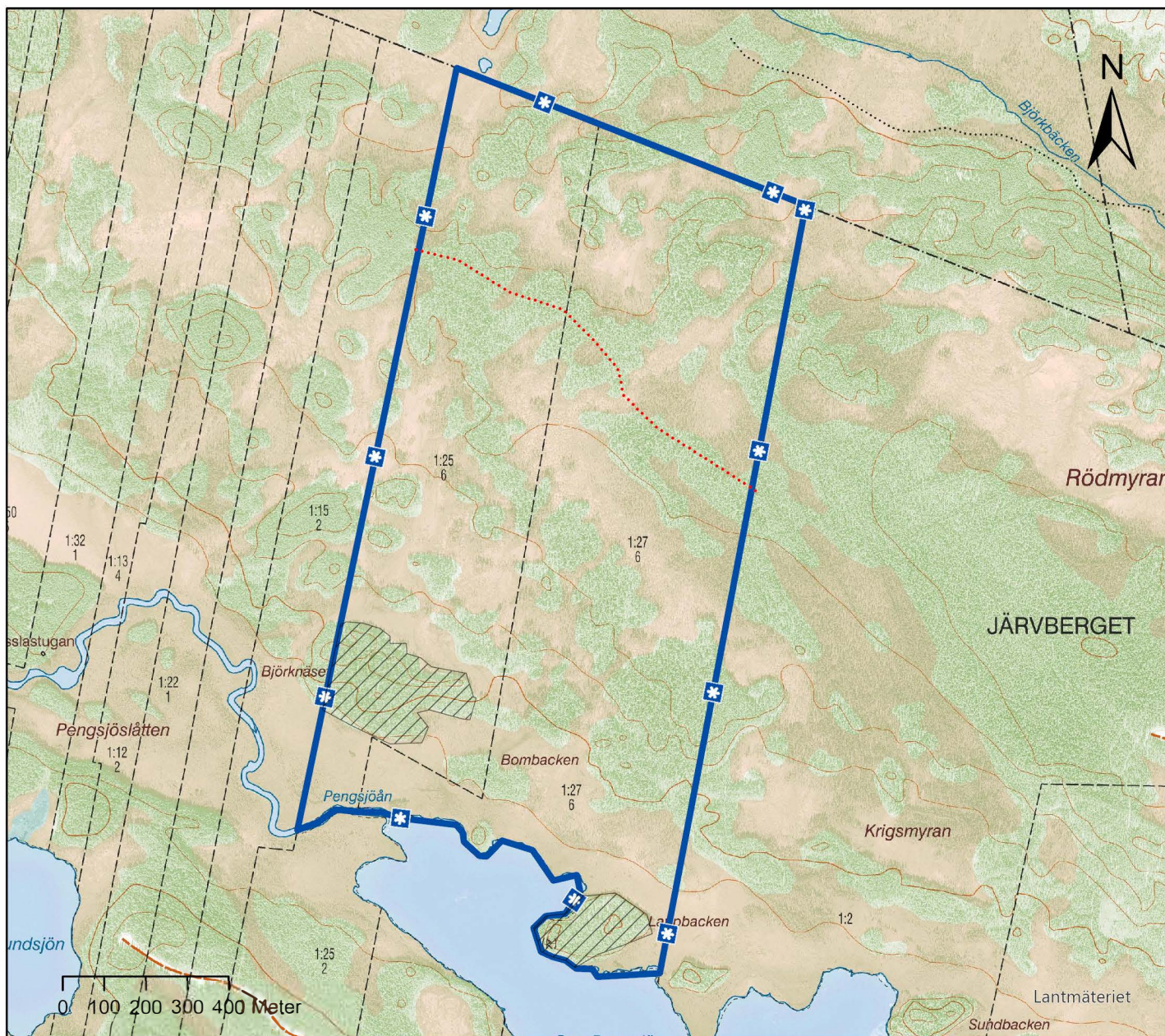
Pengsjö-Järvbergets naturreservat

Bilaga 1

Beslutskarta

2026-08-24

Dnr: 511-4236-2026

Länsstyrelsen
Västernorrland

© Länsstyrelsen Västernorrland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Pengsjö-Järvbergets naturreservat

Sändlista

Victor Carlson, victor.carlson@natraalven.se
Arne Gavelin, Seltjärn 212, 895 93 Bredbyn
Riksantikvarieämbetet, registrator@raa.se
Havs- och vattenmyndigheten, havochvatten@havochvatten.se
Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se
Holmen Skog AB
Per Olov Nyberg, Pnyberg1957@gmail.com
Vilhelmina Södra sameby, Tomas Nejne, info@stihken.se

Kopia för kännedom

Kronofogdemyndigheten, kontakt@kronofogden.se
Svenska Samernas Riksförbund, info@sapmi.se
Sametinget, kansli@sametinget.se
Skogsstyrelsen, skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se
Skydda Skogen, info@skyddaskogen.se
Jörgen Gavelin, jorgen.gavelin@bilja.se
Örnsköldsviks kommun, kommunen@ornskoldsvik.se
Naturskyddsföreningen Länsförbundet Västernorrland, c/o Maria Danvind
Ångermanlands ornitologiska förening, mikael@nordendahl.se
Landshypotek Bank AB, Sven Mårtensson, obestandsgruppen@landshypotek.se
Sveriges geologiska undersökning, sgu@sgu.se
Stefan Yrjas, stefan.yrjas@nektab.se

Skötselplan för *Pengsjö-Järvbergets naturreservat*

Denna skötselplan används lämpligast tillsammans med det beslut som utgör grunden för denna skötselplan. I beslutet återfinns viktig information såsom beslutsmening, syfte, föreskrifter, information om Natura 2000 och en sammanfattande beskrivning av området. I den sammanfattande beskrivningen finns bland annat information om reservatets biologiska bevarandevärden.

Gränser

Reservatet ska märkas ut enligt svensk standard (SIS 03 15 22) genom målning på träd inom reservatet i gränsgatan och uppsättning av stolpar med reservatsbricka i gränsvinklar och där det är naturligt för besökare att korsa reservatsgränsen.

Brand

Om okontrollerad brand uppkommer inom reservatet bör släckning inriktas mot naturliga avgränsningar och mot reservatets ytterkanter om räddningschefen anser att branden härmed slutligen kan bekämpas. All eventuell brandbekämpning ska ske med så skonsamma metoder som möjligt och därmed största hänsyn till mark, vegetation och vatten.

Servitut och samfälligheter mm

Fastigheterna ingående i reservatet berörs, tillsammans med intilliggande fastigheter inom skogarna tillhörande Järvbergets by, av ett färdsservitut gällande "rätt att såväl vinter- som sommartid få färdas öfver hvarandras skiften för fram forsling af hö och skogsprodukter, hvarvid i första hand redan nu befintliga vägar och stigar skola användas och nya endast i trängande fall få upptagas."

Reservatsföreskrifterna anger var och hur en ny drivningsväg för uttransport av virke från åtgärder väster om reservatet får upptas och nyttjas för att tillgodose detta servitut.

Jakt

Reservatet ligger inom Anundsjö älgskötselområde och jakträtten inom reservatsområdet tillhör respektive markägare. Reservatsföreskrifterna reglerar inte jakten i sig, men reglerar utövandet enligt följande:

Vid uttransport av fällt högvilt får fyrhjuling eller motsvarande användas, varvid risken för markskador och spårbildning ska minimeras. I dagsläget gäller dock terrängkörningsförordningen (1978:594) i reservatet vilket innebär att endast högvilt i form av

älg, björn, kronhjort, dovhjort och vildsvin kan föras ut. Fordon och färdväg ska väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador. (se beslutet § A9).

Siktgator får inte röjas (se beslutet § A6).

Eventuella befintliga jakttorn ägs av jakträttsinnehavaren och ska underhållas eller på samma plats ersättas eller rivas. Uppförande av nya jakttorn är tillåten endast efter tillstånd från länsstyrelsen (§ A10).

Av reservatsföreskrifterna följer vidare att varken levande eller döda träd i reservatet får nyttjas till ved (§ A6 och C1). Dessutom ska anslag om pågående jakt sättas upp i anslutning till reservatstavlan (se skötselkarta).

Fiske

Vattnet och fisket inom reservatsområdet är samfällt, Järvberget S:9 respektive fs:2.

Natura 2000

Hela reservatet ingår i EU:s nätverk av skyddade områden, Natura 2000. För Natura 2000-området finns en bevarandeplan i vilken det anges vad som krävs för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för utpekade habitat och arter. Målen och åtgärderna i denna skötselplan är utformade för att överensstämma med de mål som finns i bevarandeplanen. Vissa mål i bevarandeplanen har dock av praktiska skäl ej införlivats i skötselplanen för reservatet.

Förvaltning och tillsyn

Länsstyrelsen utser en praktiskt ansvarig för tillsyn av information samt efterlevnad av reservatsbestämmelser. Uppdraget regleras i avtal.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Området har indelats i 4 skötselområden, se skötselkarta

Skötselområde 1

Våtmark och sötwater

Övergripande mål

Att miljöerna utvecklas fritt efter naturligt förekommande processer och att naturliga hydrologiska förhållanden råder.

Målordikatorer:

- Våtmarkerna i området saknar negativ hydrologisk påverkan från dikningar.

Åtgärder

- Igenläggning av diken

Inga diken är kända från området vid reservatets bildande. Skulle analyser visa att diken som påverkar hydrologin negativt finnas bör dessa kunna läggas igen.

Inför eventuella dikesigenläggningar ska en kartanalys med hjälp av bland annat höjddata, nederbördsdata samt avrinningsområden genomföras för att bedöma hur igenläggningarna bäst ska genomföras. Analysen ska kunna ge svar på huruvida omgivande fastigheter kan riskera att påverkas negativt och i så fall vilka åtgärder som kan vidtas för att så inte ska ske. Analysen ska även omfatta möjlig påverkan på vattenkvaliteten i vattendragen.

En kulturhistorisk analys av dikena bör också genomföras innan eventuella åtgärder för att utreda vilket ursprung dikena har och om de kan hysa viktiga kulturmiljövärden som eventuellt bör bevaras.

Skötselområde 2

Lövrik barrskog

Lövrik barrskog av brandrefugial karaktär på i huvudsak blötare mark.

Övergripande mål

Att miljöerna utvecklas fritt efter naturligt förekommande processer och att naturliga hydrologiska förhållanden råder. Detta resulterar i strukturer, såsom gamla, grova träd och döda stående och liggande träd, vilka är kännetecknande för ett naturligt fungerande och av människan i låg grad påverkat skogsekosystem.

Åtgärder

Inga åtgärder förutom uppföljning.

Skötselområde 3

Talldominerad skog

Huvuddelen av skogarna i reservatet är påverkad av äldre tiders bränder. Stora delar är emellertid även i relativt stor utsträckning påverkad av äldre tiders skogsbruk. Det har medfört att sedan ungefär mitten av 1800-talet har talldominansen i skogarna minskat på grund av selektiv avverkning av äldre tallar samt rigorös skogsbrandsbekämpning. Det gör att partier av reservatet, trots tidigare påverkan av skogsbrand, idag hyser en stor andel gran.

De mindre delar som än i dag har en övervägande andel tall, ett par holmar i södra delen av reservatet, har valts ut för att ingå i skötselområdet. Dessa mer eller mindre talldominerade skogsholmar är lättavgränsade och lämpliga att bränna. Huvuddelen av reservatet domineras emellertid idag av gran och lövträd varför skötselområdet är begränsat till dessa två holmar.

Reservatet ligger inte inom något av länsstyrelsens prioriterade bränningslandskap*, vilket talar emot att en bränning kommer att prioriteras i reservatet. Den mest ändamålsenliga skötseln bedöms emellertid ändå vara naturvårdsbränning då skogarna är präglade av äldre tiders bränder. Beslut och skötselplan har därför utformats för att möjliggöra åtgärden.

Övergripande mål

Att upprätthålla och återskapa skog med brandpräglad beståndsstruktur. Detta innefattar naturskogselement såsom skadade, döda och döende träd, kolad ved samt lågor i olika åldrar och nedbrytningsstadier. Nya generationer av tall och lövträd kommer upp. Tallar som skadas av eld bildar kåda för att läka stamskadan vilket gör veden svårnedbruten. På så sätt kan tallarna bli mycket gamla för att småningom stå länge som torrakor.

Åtgärder

■ Eventuell naturvårdsbränning

De mindre delar som än i dag har en övervägande andel tall, ett par holmar i södra delen av reservatet, har valts ut för att ingå i skötselområdet. Dessa mer eller mindre talldominerade

skogsholmar är lättavgränsade och lämpliga att bränna.

För att gynna olika organismer knutna till brand bör variation i intensitet och bränningsdjup eftersträvas. I möjligaste mån bör äldre, eventuellt sedan tidigare brandljudade, tallar skyddas från att dö i branden. Även torrakor och lågor bör i praktisk rimlig omfattning skyddas från att fällas eller förbrännas. Strukturerna skyddas lämpligast genom vattning, eventuellt med tillsatts av särskilt medel.

Innan eventuell naturvårdsbränning ska samråd med samebyn ske, om så önskas genom fältbesök.

■ Bränningsplan

I en bränningsplan ska noga klargöras hur eventuella bränningar ska avgränsas och genomföras. De på skötselkartan redovisade delområdesgränserna är ungefärliga och kan i bränningsplanen komma att justeras. Bränningsplanen utformas i enlighet med länsstyrelsens vägledning för naturvårdsbränning*. Såväl mål med bränningarna som alla nödvändiga säkerhetsåtgärder ska specificeras i planen.

■ Åtgärder för att efterlikna brand

Om naturvårdsbränning är svårt att genomföra på grund av säkerhetsskäl kan andra åtgärder för att återskapa äldre tallskogar och efterlikna vissa för tajgan typiska effekter av brand komma att vidtas. Dyliga åtgärder kan vara katning (d.v.s. skada trädet för att skapa kådrik ved) eller annan typ av veteranisering av tallar. Åtgärderna genomförs för att på lång sikt skapa torrakor och värdefulla tallsubstrat. Det kan också exempelvis vara en lämplig åtgärd för att gynna specifika arter, som att skapa mer solöppna förhållande kring gamla tallar genom att skada yngre träd runt om så att de långsamt dör. Åtgärderna ska dokumenteras och resultatet följas upp.

*Rapport 2015:3, Vägledning för naturvårdsbränning i statligt skyddade områden i Västernorrland 2015-2021.

Skötselområde 4

Information och tillgänglighet

Övergripande mål

Att låta området fortsatt vara tillgängligt för allmänheten, samt att besökare ska få relevant information om området.

Målandikatorer:

- Aktuell information finns på länsstyrelsens hemsida.
- Informationstavla är på plats och i gott skick.

Åtgärder

- Information på hemsida
En beskrivning läggs ut på länsstyrelsens hemsida.
- Informationstavla
En informationstavla sätts förslagsvis upp i östra kanten av reservatet.

Sammanfattning och prioritering av åtgärder

Prio	Åtgärd	Skötsel- omr	Start	Intervall	Finansiering
1	Information på hemsida	4	2027	engångsåtgärd	reservatsanslag
1	Informationstavla	4	2027	engångsåtgärd	reservatsanslag
2	Igenläggning av diken	1	2030	engångsåtgärd	reservatsanslag
3	Eventuell naturvårdsbränning	3	2030	vid behov	reservatsanslag
3	Bränningsplan	3	2030	engångsåtgärd	reservatsanslag
3	Åtgärder för att efterlikna brand	3	2030	vid behov	reservatsanslag

Uppföljning

Uppföljning av reservatets syfte och gynnsam bevarandestatus för miljöer och arter är en prioriterad uppgift för reservatsförvaltningen, förutom de åtgärder som anges ovan.

Sammanfattning av uppföljningsbara mål

Skötsel- omr	Kvalitetsmål	Intervall
1	Våtmarkerna i området saknar negativ hydrologisk påverkan från dikningar.	vid behov
4	Informationstavla är på plats och i gott skick.	löpande tillsyn
4	Aktuell information finns på länsstyrelsens hemsida.	löpande tillsyn

Pengsjö-Järvbergets naturreservat

Skötselkarta
2026-08-24
Dnr: 511-4236-2026

